

050706-2

Už to, že mluvíme a uvažujeme o „lidských právech“, zřetelně ukazuje na spjatost takových „práv“ s lidmi, s člověkem, s každým člověkem. V právnické mluvě se mluví o tzv. „subjektu práva“; tím může být ovšem nejenom člověk, ale také nějaká firma, organizace, instituce atd. V případě lidských práv tím subjektem je člověk jako individuum, ale už dávno je běžné mluvit i o právech celých skupin lidí, o právu rodiny (a na rodinu, to je ovšem právo jednotlivce), o právu menšin, o právu na zakládání a vedení spolků, organizací, firem atd., ale také o právu na vzdělání, tedy na státní nebo veřejnou školu, ale také na zakládání soukromých škol, na účast na svobodném kulturním životě, atd. atd. Nebývá příliš zvykem rozlišovat mezi subjekty individuálními a subjekty právnickými. Ale to právě my musíme velmi zdůraznit: lidská práva jsou zásadně spjatá s individuálními lidmi, ale po všech stránkách, tedy i pokud jde o jejich společenské, politické, kulturní atd. vztahy. Práva, která se týkají institucí, organizací, společností (společenství) apod. jsou odvozená, druhotná, jsou dějinně a okolnostmi podmíněná, jsou záležitostí zvyků anebo jsou dokonce přesně formulována, ale v žádném případě o nich nelze říci, že jsou „od přírody“, Právě to je důvod, proč se o lidských právech (a svobodách) říká, že jsou „od přírody“, že jsou to „přirozená práva“. A to budeme také muset podrobit přezkoumání; nikoli proto, abychom se omezili na kritiku oné „přirodnosti“, neboť to bychom se jen vyhnuli vlastnímu problému. Záměrem použití termínu „příroda“ a „přirodní“ bylo najít garanci toho, že zbavovat člověka jeho práv resp. jeho práva omezovat je aktem bezpráví. Tuto základní myšlenku musíme zachovat, a to i když by se mělo ukázat, že termín „přirozený“ nebo „od přírody“ je nepoužitelný (ovšem i to budeme muset prozkoumat, neboť tento termín měl v různých dobách různé významy, takže my si můžeme mezi nimi buď vybrat, anebo můžeme tomu slovu – např. FYSIS či natura – dát nový, tedy svůj význam. Problému FYSIS tedy můžeme věnovat samostatnou kapitolu, ale nesmíme přitom zapomínat na to, že práva jsou v nerozlučném vztahu k subjektu resp. k jednotlivým subjektům, takže zvláštní kapitolu musíme věnovat také problému subjektu – pochopitelně také v novém, našem vlastním pojetí.

(Písek, 050706-2.)